

Internationella sjöfågelräkningar i Blekinge under januari 2016

Mats Olsson

För 41:a året i sträck har den övervintrande populationen av sjöfågel räknats. Sviten med denna obrutna räkning blir allt digrare. Siffrorna ingår i den internationella räkningen som ”stys” från Lund av Leif Nilsson. Dessa sätts in i ett vidare perspektiv som täcker Europa. Genom räkningarna har man koll på förändringar som kan leda till beslut om skydd av övervintringsområden, åtgärder för att skapa lokaler som är näringsrika och därmed hysa stora koncentrationer av sjöfågel.

Metoden går ut på att räkna alla svanar, gäss, simänder, dykänder, skrakar, lommar, doppingar, skarvar, rördrommar, hägrar, rörhöna, sothöna och alkor. Kartan över Blekinge delas in i lite drygt 200 sektorer med sektor 1 vid Valjeviken och sektor 203 vid gränsen till Kalmar län. Med hjälp av bil och fötterna så spanas sektorernas vattenytor av.

Det hela är en räkning som är landbaserad och det innebär att flockar/enskilda ex av olika arter inte kommer med ifall dessa håller ute i yttre havsbandet. De observerade arterna räknas och läggs in i ett Excel-dokument. Som tidigare år har Artportalen (tidigare Svalan) kompletterat själva huvudräkningen och då har jag tagit med alla arterna och vad som är rapporterat under perioden 9-24 januari. De observationer som tas med i materialet är fåglar som inte sträcker utan är stationära. Risken finns att någon av dessa ändå är passerande fåglar, men det rör sig om enstaka individer och dessa påverkar inte resultatet i helhet. Artportalen får anses som ett komplement och den är inte fullständig eftersom det rapporteras mycket ojämnt. Önskvärt vore om alla rapportörer på Artportalen tog för vana att alltid räkna sjöfågeln.

Huvudräkningsdagar var 16-17 januari 2016 och årets räkning genomfördes kring den aktuella helgen. Vintern kom med ordentligt låga temperaturer och lite vind, vilket gjorde att isen lade sig ordentligt. På östra sidan var det fast is och utanför den uppbruten issörja en bra bit ut i Kalmar sund. Vid räkningen sågs fågel dra fram och åter med faktiskt större delen mot N! Hela östra skärgården var frusen vid räkningen vilket medförde att mycket fågel bytt område som de legat i bara en vecka tidigare. Iskanten följde de yttre öarna, Karlskronabassängen däremot uppbruten p g a båttrafiken. Isen höll i bort väster om Ronneby och i de inre vikarna även i västra Blekinge. Men vid Kuggeboda så var det öppet vatten vilket medförde stora koncentrationer av vigg och inte minst salskrake. Valjeviken var också en välfylld lokal med nästan 8000 individer av olika arter.

Artpresentation (fjolårets antal inom parentes)

Av knölsvan (*Cygnus olor*) sågs det i år 1318 ex. Trenden att knölsvanen har svårt att klara ungfågglarna under vintrarna kvarstår. Vi har under några år försökt hålla isär andelen adulta (en del är inte köns mogna men har adult dräkt) resp. 2k fåglar. Resultatet blev 1167 (800) adulta och 153 (75) juv/2k. Sångsvan (*Cygnus cygnus*) var 384 (342) ex. Flera av dessa eller troligen de allra flesta höll till på fälten i vissa sektorers närhet.

Gässen uppehåller sig vid Ådala på Listerlandet, Elleholm, Göholm, Förkärla och Ramdala. Sädgås (*Anser fabalis*) räknades endast till 221 (6) ex! Sädgässen har i allt större utsträckning använt Ramdala som ett övervintringsområde. Bläsgås (*Anser albifrons*) hittades inga under räkningsperioden mot 13 ex. 2015. Men vid Artrally 2016 fanns det bläsgäss borta i öster återigen. Antalet grågäss (*Anser anser*) var 2845 (3543) ex. Den bistra vintern har gjort att många grågäss lämnat Blekinge troligen för Skåne eller andra sidan mot Danmark. Kanadagåsens (*Branta canadensis*) 283 (242) ex. är ett ganska ”normalt” antal. Vitkindade gås (*Branta leucopsis*) räknades det in 29 (13) ex. och 28 av dessa gick vid Förkärla kyrka.

Inga gravänder (*Tardorna tardorna*) hade anlant och endast 3 (28) bläsänder (*Anas penelope*). Snatterand (*Anas strepera*) blir allt vanligare men i år blev det ”bara” 21 (41). Kricka (*Anas crecca*) backade något till 15 (20) ex. vid räkningen. Gräsanden (*Anas platyrhynchos*) är som vanligt den talrikaste simanden med 5425 (7403) ex. Högsta siffran under de 41 åren har varit 14 427 ex. Stjärtand (*Anas acuta*) 2 (4) ex. ett blygsamt antal som trotsade vintern.

Snatterand, Nogersund januari 2016. Ett allt vanligare syn vintertid. Foto: Mats-Åke Persson.

Brunanden (*Aythya ferina*) var än färre i år 525 (843) ex. än 2015. Troligen har den valt andra områden att övervintra, maxsiffran är 2304 ex. 2007. Viggen (*Aythya fuligula*) återigen på topp med 23622 (31720) ex. och är den vanligaste av sjöfåglarna vintertid i Blekinge. Denna kalla period med mycket is gjorde att viggen samlades i stora flockar. Men risken att flera flockar legat utom synhåll är uppenbar. Det innebär att ”tappet” inte betyder att det är färre individer under perioden. Berganden (*Aythya marila*) minskade till 117 (632) ex. Ejdern (*Somateria mollissima*) fortsätter att minska eller hålla låga antal under vintern. 2016 blev det plus 1 dvs. 3 (2) ex. räknade. En fingervisning att Östersjöstammen fortsätter minska? En annan art som minskat ordentligt är alfågel (*Clangula hyemalis*) med endast 17 (!) (185) ex. och sjöorre (*Melanitta nigra*) sågs 15 (4) ex. Svärta (*Melanitta fusca*) hittades 0 (3) ex. av medan knippan (*Bucephala clangula*) förekom i stort sett samma antal i år med 2451 (2664) ex. Känslan var att kniporna var mer koncentrerade troligen p g a isläget. Det var flera ordentligt stora rena flockar på flera ställen.

Salskraken (*Mergus albellus*) var det rekordmånga i år med 2573 (1262) ex, en rejäl ökning från 2015. Den har en spridning från Bröms uppe i NO till Valjeviken i väst. Vid räkningen var det nästan 1200 ex. utanför Kuggeboda hamn i sektor 97. Stora vita ansamlingar av denna utomordentligt granna sjöfågel. Bra områden för salskrake är Almö och Hjortahammar, Inre fjärden samt Sölvesborgsområdet. Småskrake (*Mergus serrator*) var det 224 (236) ex. vilket pekar på en rätt normal vinterstam. Troligen betydligt fler längre ut i havsbandet men de som syns från fastland är nog det som regelbundet övervintrar. Storskraken (*Mergus merganser*) ökade upp till 1785 (1173) ex. även här i större flockar p g a isläget.

Smålom (*Gavia stellata*) räknades in med 3 (3) ex. och storlom (*Gavia arctica*) räknades till 3 (6) ex. Enligt Artportalen sågs det under perioden några till men dessa var förbiflygande vilket är svårt att knyta till en bestämd sektor och därmed komma med i räkningen.

Smådoppingen (*Tachybaptus ruficollis*) var i år 22 (6) ex. en art som är mycket lätt att missa eftersom den gärna gömmer sig snabbt. Skäggdoppingen (*Podiceps cristatus*) minskade även detta år ner till 180 (404) ex. och gråhakedopping (*Podiceps grisegena*) ner till 2 (5) ex. Även i år 1 (1) ex svarhakedopping (*Podiceps auritus*).

Storskarven (*Phalacrocorax carbo*) räknades till 536 (1530) ex. Rördrom (*Botaurus stellaris*) finns i de blekingska vassområdena men är mycket svårräknad och i år blev det återigen 1 (1) ex. som sågs vid bron intill Munkahusviken i Karlshamn. Där finns definitivt betydligt fler individer i de vassrika vikarna. Häger (*Ardea cinerera*) minskade till 63 (68) ex. Rörhönan (*Gallinula chloropus*) var även denna vinter 2 (2) ex. och även dessa vid bron vid Munkahusviken men även här är den lätt att missa. Sothöna (*Fulica atra*) ökade till 5267 (4454) ex. Alkorna saknades helt vid årets räkning.

Totalt 2016 blev det 47958 (58339) ex. som räknades in och rapporteras ner till Lund. Totalt har det nu under 41 år av räkningar blivit 1 940 047 ex. sjöfåglar räknade.

Rördrom, Munkahusviken, januari 2016. Foto: Manfred Dornhäuser.

Tre-i-topp-listan ser ut som följer och det är inga vetenskapliga siffror utan bara lite ”kuriösa” att fundera kring.

1. Vigg 1 156 837 ex.
2. Gräsand 235 464 ex.
3. Sothöna 183 114 ex.

Åter ett stort TACK till Thomas Nilsson och Johan Wolgast som räknat från Valjeviken till Edstorpviken. Själv har jag räknat övriga delar från Bröms i öster till Järnavik inkluderat de stora öarna. Till min hjälp var även Ulf Oscarsson. Tack också till de fågelskådare som tar för vana att skriva in antal på sjöfåglar som ses under vintern i Artportalen.

Mats Olsson, Dalgången 23, 374 37 Karlshamn

Art	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt 1976-2013
Knölsvan	1223	1196	117	1468	1318	51828
Mindre sångsvan	0	7	15	0	0	23
Sångsvan	122	153	411	342	384	8258
Spetsbergsgås	0	0	8	0	0	8
Sädgås	6	1076	688	6	221	6611
Bläsgås	0	4	17	13	0	84
Grågås	2376	1189	3331	3543	2845	29968
Kanadagås	183	257	217	242	283	9079
Vitkindad gås	30	1	21	13	29	108
Gravand	0	0	0	2	0	27
Bläsand	0	1	4	28	3	78
Snatterand	20	18	15	41	21	164
Kricka	132	12	75	20	15	1031
Gräsand	13475	6774	12431	7403	5425	235464
Stjärtand	0	2	3	4	2	26
Skedand	0	0	0	0	0	3
Brunand	1304	1362	945	843	525	43640
Vitögd dykand	0	0	0	0	0	1
Vigg	44845	44515	37354	31720	23622	1156873
Bergand	390	521	545	632	117	8683
Ejder	12	23	9	2	3	1252
Alförrädare	0	0	0	0	0	3
Alfågel	92	40	68	185	17	13621
Sjööorre	45	0	1	4	15	195
Svärta	5	1	0	3	0	159
Knipa	2561	3122	2462	2664	2451	81357
Salskrake	682	1415	472	1262	2573	24373
Småskrake	365	329	389	236	224	10420
Storskrake	862	882	854	1173	1785	41539
Smålom	1	2	5	3	3	96
Storlom	1	1	4	6	3	64
Obestämd islom	0	0	0	0	0	14
Vitnäbbad islom	0	0	0	0	0	1
Smådopping	12	17	5	12	22	350
Skäggdopping	393	199	238	404	180	8138
Gråhakedopping	6	3	0	5	2	104
Svarthakedopping	1	0	1	1	1	50
Storskarv	823	330	997	1530	536	20915

Fåglar i Blekinge 1/2016

Art	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt 1976-2013
Rördrom	1	0	0	1	1	24
Häger	14	13	17	68	63	2063
Rörhöna	1	1	2	2	2	34
Sothöna	4711	3269	4902	4454	5267	183114
Sillgrissla	0	1	0	0	0	6
Tordmule	1	2	0	3	0	12
Tobisgrissla	0	2	0	1	0	181
Alkekung	0	0	0	0	0	5
Summa	74695	66740	67683	58339	47958	1940047